

О. М. ШЕВЧЕНКО

**Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка,
м. Полтава**

**ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТІВ У ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОМУ
РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ-ПЕДАГОГІВ**

*Ключові слова: проект, національні та культурні традиції, музична, педагогічна
підготовка.*

“Освіта – дійсно особлива держава, межа впливу якої не може бути визначена ні однією людиною. Та навіть національна влада не здатна визначити її кордони: сфера її впливу величезна, нескінченна...” [5, с. 92]. Цим словам Ш. М. Тейлера на більше 200 років, але вони актуальні як ніколи у наш час переосмислення та перебудови змісту освіти. Зміни в сучасному світі, глобалізаційні процеси в усіх сферах життя людського суспільства, інтенсивний розвиток комунікаційних, інформаційних технологій – все це потребує реформування сфери освіти, її відкритості, мобільності, надання можливості навчатися на протязі всього життя. Велика увага в освітніх системах більшості країн світу, та в Європі зокрема, приділяється гуманізації освіти, коли культура, мистецтво і творчість стають невід’ємним компонентом освіти. Значну роль у гуманізації освітньої системи відіграє впровадження культурологічного підходу в навчально-виховний процес. Україна як держава, а її освітня система як складова частина державності не можуть знаходитись осторонь інтеграційних процесів, що охоплюють європейський континент.

Інтеграція в європейський освітній простір мистецько-педагогічних навчальних закладів відбувається майже безконфліктно, оскільки підготовка музикантів-педагогів в Україні ведеться, як і в європейських країнах, переважно у спеціалізованих вищих закладах освіти високого рівня за аналогічними освітньо-кваліфікаційними рівнями і спеціальностями.

Проте фахова підготовка музикантів-педагогів, яка відображає рівень соціальних потреб минулих десятиліть, повинна поступитися місцем ґрунтовній фундаментальній освіті, яка забезпечує соціальну захищеність професіонала в умовах постійної зміни вимог на ринку праці. Фундаментальні та гуманітарні тенденції розбудови оновленої музично-педагогічної освіти мають продуктивну реалізацію за умови застосування в системі професійної підготовки музикантів-педагогів культурологічного підходу, який спрямований на педагогічне забезпечення процесів передачі загальнокультурного досвіду, національно-культурних традицій та зумовлює необхідність посилення уваги до формування самобутнього культурного світу кожного студента, його творчого “Я”, цілісної гуманної особистості.

Постановка проблеми. Поєднання проектних технологій з вивченням національно-культурних традицій сприяє створенню умов за яких студент оцінює, планує і контролює в основному себе сам, спираючись на свої здібності та індивідуальні особливості. Метою такого поєднання є спрямування студента на продуктивну працю через опанування від мінімум репродуктивного рівня загальнокультурних знань та умінь до максимум – навичок організації творчої самостійної праці. В результаті зростає зацікавленість студента у досягненні вищого рівня свого загальнокультурного розвитку. Викладач при цьому є головним організатором усієї роботи студента, але його роль помічника (tutor) [1, с. 100]. Проектна організація навчально-виховного процесу передбачає самостійне набуття студентом культурологічних знань шляхом особистої творчої діяльності, високу активність та достатній рівень знань, підвищений інтерес до навчання, до покращення свого загальнокультурного розвитку.

Метою нашого дослідження є обґрунтування проектної організації навчально-виховного процесу під час вивчення національно-культурних традицій майбутніми музикантами-педагогами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Метод проектів виник на початку ХХ століття у США під назвою “метод проблем”. Педагогічні погляди

Джона Дьюї можна розглядати як його теоретичну базу. Обґрунтування методу проектів знаходимо в американського професора Вільяма Кілпатріка, який визначає його як цільовий акт, як діяльність від “усього серця”, що з визначеною метою відбувався в певних суспільних умовах [3, с. 85]. Цей метод у вітчизняній дидактиці поширився в 20-30 р.р. ХХ століття та вважався вищим рівнем реалізації проблемного навчання. Нині проблемою використання проблемного навчання у вищій школі та впровадження методу проектів при підготовці педагогічних працівників займаються А. Бородіна, О. Коберник, О. Кобзар, М. Левіна, Н. Побірченко, Л. Оршанський та інші. Сутність його інтерактивного методу полягає у стимулюванні інтересу студентів до майбутньої професії, активності у розв’язанні навчальних проблем. Використання цього методу передбачає засвоєння майбутніми педагогами певного обсягу знань, формування вмінь їх застосування на практиці, а також розв’язання поставлених проблем через проектну діяльність [4, с. 153].

На сьогодні проектна організація навчально-виховного процесу знаходить усе більшого поширення в освітньому просторі. Вона вимагає багато чого від особистості вчителя. Вміння користуватися проектною технологією є показником високої кваліфікації педагога, його інноваційного мислення, орієнтації на особистісний і культурний розвиток дитини у процесі навчання [3, с. 96].

Використання методу проектів як елемента, що доповнює систему організації роботи по загальнокультурному розвитку студентів дозволяє підвищити ефективність навчання, забезпечити систему дієвих зворотних зв’язків, що сприяє розвитку особистості, самореалізації не лише студентів, а й педагогів. У них створюється можливість переосмислення свого власного досвіду, удосконалення професійної майстерності, подальшого поглиблення педагогічного співробітництва, спрямованого на укріплення міжпредметних зв’язків, вироблення єдиних вимог тощо [4, с. 53].

Саме тому запропонований зміст курсу “Національне виховання”, що ґрунтується на національно-культурних традиціях українського народу, пропонуємо викладати із застосуванням методу проектів.

Зокрема, ми знайомимо студентів із виховним значенням слов'янської дохристиянської та християнської міфології, народних традицій та звичаїв, фольклору.

Українська міфологія своїм корінням сягає в сиву давнину, в далекі доісторичні та дохристиянські часи. Східні слов'янські племена утворили свою багату міфологію, що ґрунтувалася на народних віруваннях. Давні українці мали свій язичницький Олімп, обожнювали та одухотворяли природу, вірили в її чарівну силу. Запровадження християнства було згубним для слов'янської міфології, завдавало великої шкоди поетичному баченню, співочій творчості наших предків. Християнська церква почала боротьбу з давніми віруваннями, забороняла їх і водночас пристосовувала до язичницьких традицій свої, християнські вірування, обряди і звичаї. Таким чином, давня українська язичницька міфологія у своєму християнізованому вигляді стала одним із яскравих феноменів українського національного і культурного буття.

Створюючи українську національну культуру протягом віків, народ накопичував досвід її збагачення і передачі наступним поколінням, що призвело до розвитку педагогічної мудрості та утворення народної педагогіки. Тому сучасна педагогічна наука покликана досліджувати, виявляти, розкривати, реставрувати напівзабуті міфи, легенди, що дають знання про походження українського народу, території, про побут і культуру давніх часів.

Велике культурологічне значення мають також християнські біблійні міфи і легенди. Систематичні дослідження у цій галузі розпочались у середині XIX століття. Насамперед установлено, що Старий заповіт є збірником історичних документів, народних легенд, законів, міфів, джерела яких відносяться до різних епох і різних соціальних верств. Наукові відкриття встановили, що Біблія є шедевром світової літератури, твором реалістичним, в якому висвітлене дійсне життя. Отже, її вивчення, ознайомлення з біблійними

міфами сприяє формуванню знань з історії і досвіду загальнокультурного виховання.

Сучасна загальна культура українського народу може бути повною і зрозумілою тільки після з'ясування всього того, що сформувалося та утворилося в дохристиянський період, а після прийняття християнства дало нову якість, яка ось уже століттями є душею народної культури, не дає їй загинути навіть у найжорстокіших катаклізмах нових часів.

Провідними носіями етнопедагогічної системи є національні традиції і звичаї народу. Через систему традицій кожен народ відтворює себе, свою духовну культуру, свій характер і психологію у своїх дітях. У нерозривній єдності з традиціями – звичаї народу. В етнопедагогіці звичай виступає як форма вияву народної традиції, тому їх зміст і педагогічна роль по суті ідентичні – вони є засобом збереження і передачі досвіду народу, дотримання порядку та форм життя, регламентації і контролю поведінки індивідів, посилення їхнього зв'язку з тією нацією чи соціальною групою, до якої вони належать.

Як уже зазначалося, ми маємо у своїх звичаях і народній усній творчості ознаки поєднання староукраїнської, дохристиянської і християнської культури. Кожна людина у процесі свого культурного зростання й духовного розвитку повинна набувати етнічної поведінки спочатку через засвоєння звичаїв, а потім уже сприймання традицій. Значення традицій у наш час полягає не тільки у тому, що вони надійно захищають національну самобутність кожного народу, а ще й у тому, що в несприятливих екологічних умовах вони орієнтують людину на одухотворення її виробничої діяльності. Окрім цього, вони зберігають нашу історичну пам'ять.

Отже, культурологічне значення народних традицій і звичаїв у підготовці майбутніх музикантів-педагогів незаперечне. Це зумовлює використання їх у курсі “Національне виховання“, оскільки, народна традиція своє виховне значення реалізує через регулювання культурних якостей індивіда, а звичай

спрямовує поведінку кожної дитини на життєву стежку, прокладену старшими поколіннями.

Через фольклор від покоління до покоління передається суспільно-історичний досвід, мудрість народу, його морально-етичні, правові, релігійні уявлення. У художніх образах фольклору розкриваються найкращі риси національного характеру – патріотизм, хоробрість, чесність, людяність. Грунтуючись на цьому, у своїй творчій діяльності В. М. Верховинець виділяє такі функції фольклору: виховна, пізнавальна та естетична. З одного боку, він розглядає фольклор як засіб формування національного світогляду, а з іншого – як засіб практичних виховних настанов і порад.

Ці функції реалізуються у проектній організації навчально-виховного процесу для вивчення майбутніми музикантами-педагогами національно-культурних традицій.

Вивчення мистецьких дисциплін виконує основне завдання – забезпечує всім студентам однаковий доступ до культурної спадщини людства, а за допомогою творчої діяльності дає можливість проявити свою оригінальність, незалежність, сприяє культурному вихованню студентів. Під час опанування курсом студент стає активним співавтором (разом з викладачем) створення педагогічного проекту, що передбачає: прогнозування певної мети та завдань; складання плану вирішення завдання; практичне творче виконання проекту. При цьому проекти можуть бути індивідуальними і колективними. Частіше це колективна робота, тому що дає змогу працювати студентам над вирішенням спільного завдання, залучає до роботи в єдиній команді заради досягнення поставленої мети.

Робота в групах, у яких застосовується проектна організація навчального процесу, виконується відповідно до плану, який складається з точно визначених за терміном виконання метою та завданням, часом на розробку проекту, обміном думок та ідей, часом самої реалізації задуму, презентації власної продукції та підсумку роботи. При роботі над проектом студенти повинні мати власний щоденник, куди вони заносять спостереження щодо реалізації

завдання, про власний внесок, міркування і думки про культурні цінності. Така робота з записами дозволяє студенту реалізувати здібності до критичного аналізу своїх можливостей, мистецьких смаків, створювати систему цінностей та оцінювати їх.

Таким чином можна зробити висновок, що застосування проектів у загальнокультурному розвитку майбутніх музикантів-педагогів постає новим якісним засобом культурологічного виховання студентів. Такі проекти збагачують навчальний процес культурологічним змістом. Практика виконання проекту дозволяє студентам засвоювати національно-культурні традиції українського народу під час зустрічей і тісної співпраці з професіоналами в галузі культури, митцями, що сприяє опануванню техніки виконання різноманітних жанрів мистецтв, розвиває естетичне сприйняття явищ навколишнього середовища, творів мистецтв, архітектурних пам'яток культури, культурної спадщини людства. Така творча робота допомагає створити місток між мистецтвом, культурою та іншими галузями знань, об'єднати студентів, викладачів, діячів мистецтв та культури в роботі над спільним проектом, надати можливість студентам створювати витвори мистецтв у різноманітних формах, діючи за власним бажанням, і демонструвати результати своєї мистецької діяльності іншим студентам, батькам, загальній публіці.

Література

1. Андрусь О. І. Модульно-проектний комплекс: освітнє завдання та методологічна основа / О. І. Андрусь // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 97–101.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання : підруч. [для педагогів] / Г. Ващенко. – К. : Українська Видавнича Спілка, 1997. – 245 с.
3. Козуб Ю., Бурдун В. Сучасні вимоги до особистісних та професійних якостей учителя трудового навчання / В. Бурдун, Ю. Козуб // Інноваційні технології в професійній підготовці вчителя трудового навчання: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць. – Полтава : ЮЦ ПДПУ, 2007. – Вип. 2 – С. 393–397.
4. Педагогические технологии : учебное пособие для студентов педагогических специальностей / Под общей ред. В. С. Кукушина. – М. : ЦК “Марк”; Ростов н/Д : Изд. центр “МарТ”, 2004. – 336 с. – (Серия “Педагогическое образование”).
5. Тейлеран Ш. М. . Европейская школа XXI века / Ш. М. Тейлеран. – М. : Этносфера, 2001. – 232 с.

Е. Н. Шевченко

Полтавский национальный педагогический университет имени В. Г. Короленка, кафедра иностранных языков; г. Полтава.

Использование проектов в культурном развитии будущих музыкантов-педагогов.

Статья посвящена проблеме использования проектов в профессиональной подготовке музыкантов-педагогов. Автор раскрывает значение использования проектов для культурного развития студентов.

Ключевые слова: проект, национальные, культурные традиции, музыкальная, педагогическая подготовка.

O. M. Shevchenko

Using the Projects in the Pedagogical Training Students' Cultural Development.

The necessity of the introduction of cultural component into the content of professional and pedagogical training of future teachers is grounded. Recommendation of using the projects in professional training are given.

Key words: project, national and cultural traditions, music, pedagogical training.